

HELKONFERANSEN. Likeverdige fellesskap; utfordringer, muligheter, rikdom

Hva er et likeverdig fellesskap? Er det et fellesskap der vi alle har de samme ressurser og talent, der det er en felles standard for hva som er verdifullt og der vi har de samme rettigheter og plikter, der vi faktisk er ganske like? Eller er det fellesskap der alle har samme verd, uansett funksjonsevne, uansett talent og ressurser og der vi har samme verdi fordi vi alle er Guds barn og elsket av Han?

Vår troverdighet ligger i den erfaring mennesker gjør seg i møte med fellesskapet. Det er hvordan den enkelte opplever seg møtt og verdsatt som er avgjørende for opplevelsen av like verd. Professor John Swindon, University of Aberdeen sa så klokt på Helkonferansen i Sandnes: Vi kan være inkludert, men allikevel ikke høre til, Å høre til betyr at man må være savnet Å være savnet betyr at man er elsket.

Når vi snakker om likeverdige fellesskap der det også er plass og rom for mennesker med utviklingshemming, er det viktig å involvere deres nærpåsoner. Fordi de fleste trenger bistand vil det å ha et godt samarbeid med de som står dem nær, ofte ha stor betydning for hvor vi godt vi klarer å tilrettelegge. Og det handler også her om relasjoner, om mennesker som i møte med hverandre skaper arenaer for samhandling og likeverd. Min erfaring er at relasjoner mellom kirken og bistandsmottakere, bistandsyttere, foreldre og andre

nærpersoner er en så viktig del av all tilrettelegging at vi må vie det stor oppmerksomhet.

BISTANDSYTERE

De fleste voksne og også mange unge som bor i sine egne hjem får den bistanden de trenger der av kommunale bistandsytere. Andre bor i en eller annen form for bofellesskap og har ansatte hos seg hele døgnet. Felles for mange er at de trenger bistand til å utøve sin tro eller sitt livssyn både hjemme og i fellesskap med andre. For tjenesteyterne er boligen en arbeidsplass og en arbeidshverdag. Verdier som respekt for retten til selvbestemmelse, egenverd og livsførsel er nedfelt i lover og retningslinjer fra myndighetene. Men vi ser at dette praktiseres forskjellig. «Det kommer an på pleierne det» sier Per Teodor på spørsmål om de får gå på menighetsaktiviteter eller ei. Da er det kanskje ikke den enkelte bistandsmottagers ønsker og behov som står i sentrum, men en vurdering som gjøres av den ansatte. Det kan bero på holdninger og manglende refleksjon hos den ansatte om sin rolle som bistandsyter. En manglende respekt for den enkeltes rett til å leve sitt liv i samsvar med sine verdier. Personale som ikke er profesjonelle nok i jobben, som sammenblander eget behov for tro og livssyn med tjenestemottakers behov. Og handler ut fra hva de synes er rett for dem selv. Vi ser også at det kan være manglende kjennskap til lover, retningslinjer og retter mennesker med utviklingshemming har til å utøve sin tro. Kvalitet for tjenesten henger sammen med tjenesteyters evne til refleksjon i tjenesten, både for egen del og sammen med andre kollegaer.

I møte med bistandsyttere er det viktig at vi så langt det er mulig bygger gode relasjoner. At vi kommer i dialog og at vi respekterer den andres livssyn. Da er det en fordel om vi får mulighet til å bli kjent og trygge på hverandre.

Som i relasjonsbygging ellers er TID til å bli kjent-TILLITT til at vi ønsker å gi hverandre rom og gode vekstvilkår- TOLMODIGHET ting tar tid OG TOLERANSE jeg kan tåle og respektere! at du er annerledes enn meg, men at vi finner fram til en felles raushet. 4 gode nøkkelord. For egen del har jeg hatt mulighet og tid til å gå på besøk til bofellesskap og enkeltpersoner som mottar kommunal bistand. Da faller det naturlig å ta en prat også med de som er bistandsyttere. Med noen er det arbeidsrelasjon, men med stadig flere er det blitt gode og nære relasjoner hvor det også blir rom for personlige samtaler om viktige ting i livet.

Jeg har også hatt kurs for kommunalt ansatte om tro og livssyn. Det har blitt gode arenaer til å drøfte hva vi sammen kan gjøre for å ivareta den enkelte bistandsmottaker. Når ansatte samles til personalmøte eller kurs er det viktig at også denne siden ved livet settes ord på og gjøres planer i forhold til.

På mange bofellesskap er det en rekke deltidsansatte som ikke har nok kunnskap om den enkelte bistandsmottaker når det gjelder tro og livssyn, og det går naturlig nok ut over kvaliteten på den bistand som gis. Det går godt an å spørre om det er mulig å få litt tid på et personalmøte for å informere om aktuelle tilbud i den lokale menigheten, drøfte samarbeid og muligheter for deltagelse for dem som ønsker det.

Men selv om manglende tilrettelegging enkelte ganger kan skyldes holdninger og manglende faglighet forteller det også noe om hverdagen til de som skal yte bistand.

Retten til individuell oppfølging og tilrettelegging ut fra den enkeltes ønsker og behov kan stå i sterk kontrast til antall ansatte og det arbeidspress den enkelte har. Særlig gjelder dette i helger, og det er jo ofte da det er aktiviteter og tilbud i menighetsammenheng og på andre livssynsarenaer. Økonomien styrer mye av muligheten for å kunne delta aktivt på fritiden. På våre kanter av landet ser vi at ferie og fritid er det første som ryker når budsjetter slankes. Og for mange av oss er nettopp disse arenaene kilde til livskvalitet og glede.

Det blir feil om alle i bofellesskapet må bli med til kirken eller til moskeen når dette ikke er et kollektivt ønske. Noen steder er det etablert kirkevenn eller støttekontakt fra menigheten som følger til kirken og andre menighetsaktiviteter. Det kan være en vellykket og god ordning. Men det kreves vilje om samarbeid både fra menighet og bistandsyttere for å få dette til å fungere. Og det er viktig at dette er tilbud som varer over tid fordi det kan ta lang

tid å etablere nødvendig trygghet og tillitt mellom mennesker.

Vaktordninger og vaktskifter kan være andre utfordringer som vanskeliggjør deltagelse utenfor bofellesskapet. Her er det også store variasjoner på hvor fleksibel man kan være som bistandsyttere. Noen klarer å få til vaktskifter på bistandsmottaker sin arena, mens for andre er det vanskelig. Rutiner og ordninger vil hele tiden være en balansegang mellom hva som er best for bistandsmottaker og hva som er praktisk mulig- og noen ganger hva som er greiest for de ansatte

Etter vel 30 år i dette arbeidet har jeg lyst til å gi en honnør til de mange dedikerte og flotte bistandsyttere jeg har møtt som tross økonomiske og praktisk vanskelige arbeidsforhold gjør sitt ytterste for å legge forholdene godt til rette for at mennesker med utviklingshemming skal få leve gode og verdige liv. Det hører også med i denne fortellingen og de er verdifulle og gode samarbeidspartnere. Og vi vil hos mange bli godt mottatt om vi tar kontakt for samarbeid. Jeg har utfordret noen i personalgruppa på en bolig jeg jevnlig besøker for å få fram deres erfaring: og de skriver:

REFLEKSJONER FRA EN BOLIG:

I den perioden vi jobbet som mest med aldring og utviklingshemning og livsavslutninger, og vi skrev en artikkel om hvordan vi best kunne hjelpe, så ble det så klart for oss hva som manglet. Det var den åndelige dimensjonen som vi så kunne blitt bedre ivaretatt.

Vi opplevde oss som en øy, vi følte oss litt isolert og alene i verden, og vi visste ikke hvordan vi skulle knytte til oss andre som kunne hjelpe oss med de åndelige behovene. Vi følte vi ikke strakk helt til i å ivareta de enkeltes behov, og vi hadde heller ikke en høy nok bevissthet rundt åndelighet, hva det betydde for brukeren, hvordan det kunne komme til uttrykk, og

hvordan vi kunne legge til rette. De pårørende hadde heller ingen ønsker, så da ble det ikke naturlig å ha fokus på det.

Og så kom Sølvi inn i livene våres

Når du hørte om vår «missing link» kom samarbeidet i gang. Vi husker ikke når og hvordan, men Sølvi har nå kommet til oss noen år nå, og fredagslunsjene med henne har et litt annet lys over seg enn de vanlige fredagslunsjene. Og ikke minst at det er mange av brukerne som ser frem til hennes besøk.

Hva dette samarbeidet med betyr?

Det betyr veldig mye for arbeidet vårt fordi vi kjenner vi får gitt et mer helhetlige tilbud, at den åndelige biten blir ivaretatt, og at vi har sølvi som fagperson som vi kan hente støtte og hjelp hos i ulike livsutfordringer

Vi blir minnet på livets viktige sider, gode verdier, men uten misjonering og moralisering og at hun har fasiten på livets store spørsmål, tvert imot kommer hun med en ydmykhet og undring, hun undrer seg over så mye og tar brukerne med på denne undringen. Det blir skapt et rom for undring og refleksjon som brukerne kan ta del i på sitt nivå.

Sølvi får fram verdien av at vi alle er verdifulle i vår forskjellighet. Høytidene får en ny glans, vi får nye aspekter og tanker og det er givende for både brukere og personell.

Det er rom for den enkelte, anerkjennelse, anerkjennelse, anerkjennelse, identitetsfølelsen deres styrkes. Bevisst øyekontakt, at hun har hver enkelt i fokus i sin tid, og hvordan vi ser brukerne livner til, ser henne som ofte er taus, hvordan hun våkner og smiler med øynene....

Vi vet at vi har mye støtte hos Sølvi i livets ulike faser og utfordringer og **gleder og sorger**, vi vet at hun vil være med, og bare å vite det er nok til å styrke oss i arbeidet. Samarbeidet med henne gir oss en beredskap ved alvorlig sykdom og livsavslutning.

sølvi utstråler trygghet til beboerne og ikke minst til oss, det er så godt å ha henne ved bordet.....

Nå har vi lært , og nå vet vi at vi kan be Sølvi om å ta en beboer til side og ha en samtale sammen, eller at hun gir en bønn eller velsignelse til et urolig hjerte, nå vet vi at dette betyr så mye, det er like viktig som brødskjeva med brunost til frokost, det å bli møtt på sine åndelige behov er av største betydning, selv om mye skjer i det stille, i det skjulte, mellom språkløshet og mental reduksjon..... Først når alle behov er ivaretatt, også det åndelige og eksistensielle, kan vi anerkjenne oss selv på at vi gir et helhetlig tilbud, at vi har en holistisk tilnærming til den enkelte....

Åpent for alle, romslig og raust, varm tilstedeværelse, den enkelte blir sett, humor, caritas - kjærlighet

Alt blir gjort i samarbeid med pårørende og brukerne

Vi er blitt mer bevisste på den åndelige og eksistensielle dimensjonen, vi blir trygge på at dette er en like viktig del av tjenestetilbudet som alle andre sider, og vi opplever at Sølvi gir oss en anerkjennelse som bærer oss videre, som styrker oss i arbeidet vi gjør hver dag, og som gir oss nytt pågangsmot..... Hjertelig hilsen til dere fra Sølvi sine gode venner som er så glad for det gode samarbeidet som vi har 😊

Dette leser jeg ikke for å vise fram egen prestasjon, absolutt ikke! i løpet av alle mine mange yrkesår har jeg ganske sikkert hatt langt flere nederlag enn suksesser, men jeg mener at personale her peker på så mange viktige moment og understreker så tydelig personlige relasjoners betydning for likeverdige fellesskap.

FORELDRE

Den andre gruppen nærpå personer jeg har lyst til å si noe om her, er foreldre. Foreldrene er de som kjenner sine barn og unge best, som kan være med på å gi oss verdifull innsikt i hva deres barn trenger og hvordan vi best kan tilrettelegge. Vi må anerkjenne deres kompetanse og lytte til deres erfaring.

Men som forelder vet jeg også at jeg kan komme for tett på, kjenne på følelse av begrensinger som kanskje vel så mye er mine egne begrensinger, sårhet og kanskje også bitterhet fordi man har kjempet mot en mur av systemer i kommune, fylke, ansatte, mot fordommer og utestengning. Det er viktig at vi møter foreldre med raushet, får en god dialog og også kunne være en støtte der det er ønskelig.

Foreldre som har barn med utviklingshemming er som foreldre flest, svært forskjellige. Men de har fått en ekstra utfordring. Jeg vil aldri helt kunne sette meg inn i det, men kan forsøke å forstå, lytte og være medmenneske. Jeg har lært utrolig mye av foreldre både om deres barn, men også om deres livssituasjon og utfordringer.

Som forelder vet jeg også at jeg har begrensinger når det gjelder å se med et mer objektivt blick på mine barn. Det er et aspekt vi må ta med i alt arbeid med barn og unge. Og jeg tenker at det ikke vil være lettere for foreldre som har et ekstra sårbart barn eller ungdom som ikke selv vil kunne stå opp for sine rettigheter, og som i større grad vil være prisgitt andre. Vi må også ta med i betraktning at det vi foreldre tenker er det beste for våre barn trenger ikke alltid være det samme som andre med mer distanse vil fremheve som tjenlig og godt.

Også her trenger vi å nærme oss mennesker med respekt og forståelse. Bruke tid til å bli kjent og bygge gode relasjoner.

SØSKEN

Søsken særlig søstre, overtar ofte ansvar når foreldre blir slitne og kanskje også eldre. For noen er det naturlig og riktig å ha med seg sine søsken med utviklingshemming i venneflokken, på speider, kor, eller andre fritidsaktiviteter. Det er viktig å merke seg at søsken til barn og unge med funksjonshemninger også gjør seg en rekke positive erfaringer,

og at langt fra alle opplever problemer i forhold til å ha et funksjonshemmet søsken. Men for noen kan det å stadig være den som skal stille opp være utfordrende og slitsomt. Vi må ikke bidra til å legge ekstra byrder på dem fordi det gjør det enklere for oss når vi føler at vi ikke helt strekker til i arbeidet med å skape likeverdige fellesskap. Å få være med sitt søsken i et fellesskap der andre har tatt ansvar for tilrettelegging kan derimot gi kjekke felles opplevelser og minner. I våre fellesskap møter vi også godt voksne søsken som finner en felles plattform i inkluderende fellesskap.

Og nettopp gode inkluderende fellesskap har jeg tenkt å slå et slag for her og komme med noen eksempler: **LØRDAGSKAFEER**: Kafeer der mennesker med utviklingshemming, bistandsyttere, foreldre, søsken og andre treffes en gang i måneden til vafler, kaffe, andakt og mye sang. Forutsigbart program med faste frivillige medhjelpere og menighetens diakon som skaper en god arena på tvers av alle funksjonsnivå. Samtidig er det også et treffpunkt for foreldre/søsken og bistandsyttere, støttekontakter der de kan utveksle erfaringer, legge felles planer og rett og slett ha det hyggelig sammen. En gang i måneden i 25 år med etter hvert stort frammøte forteller om trofaste medarbeidere, gode relasjoner i et likeverdig fellesskap. En gang i semesteret deltar kafeen med oppgaver i den ordinære høymessen og bidrar til at menigheten også blir kjent med enkeltpersoner. Flere har også oppgaver utenom i gudstjenestene gjennom året. **Solgårdeneturene** som dere får høre mer om, i år var vi vel 200 mennesker sammen en hel uke til kirke- og feriefellesskap. **Weekendturer og leirer** særlig tilrettelagt for mennesker som har en utviklingshemming, der det også er godt å være for alle uansett funksjonsnivå. Når vi inviterer til tur, er det ikke sjelden at de påmeldte ringer i dagene før, fordi de gleder seg, og for å spørre, ikke om program og opplegg, men

om hvem som skal være med. Relasjoner er viktigst.

Jeg tenker at mennesker med utviklingshemming kan hjelpe oss med å holde bevisstheten om likeverdige fellesskap oppe. Og vi erfarer stadig at: Når vi tilrettelegger for mennesker med utviklingshemming, tilrettelegger vi for alle. Da kan vi få likeverdige fellesskap som en hel kirke i et helt samfunn for hele mennesker hele livet.